

ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

НЕЖЕНЕЦЬ Е.В., кандидат філологічних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 372.881.1

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ТРАДИЦІЙНИХ
ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ
ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ І
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Узагальнено основні тенденції розвитку традиційних та інноваційних засобів навчання іноземній мові студентів-юристів. Здійснено їх порівняння. Запропоновано напрями врахування виявлених тенденцій у навчанні студентів юридичних вищих навчальних закладів.

Ключові слова: тенденції, традиційні та інноваційні засоби навчання іноземній мові, юридичні спеціальності, інформаційно-комунікативні технології.

Обобщаются основные тенденции развития традиционных и инновационных средств обучения иностранному языку студентов-юристов, проводится их сравнение. Предлагаются направления внедрения выявленных тенденций при обучении студентов высших юридических заведений.

Ключевые слова: тенденции, традиционные и инновационные методы обучения иностранному языку, юридические специальности, информационно-коммуникативные технологии.

The basic trends of traditional and innovative means of foreign language teaching law students. Carried out to compare them. Directions obtained data trends in the training of university.

Keywords: trends, traditional and innovative means of teaching foreign language, legal profession, information and communication technologies.

Актуальність питань удосконалення навчання іноземній мові студентів юридичних спеціальностей обумовлюється інтернаціоналізацією суспільних відносин, учасником яких є різномовні суб'єкти. Насамперед це пов'язано зі збільшенням обсягів міжнародної торгівлі, розвитком засобів захисту прав і свобод людини з використанням міжнародних правових процедур, потребою у представництві інтересів громадян України у зарубіжних юрисдикційних органах та іноземців в українських, розширенням можливостей спілкування українських юристів з колегами у межах міждержавних європейських та інших наукових програм, поширенням дистанційних форм набуття вищої освіти тощо.

У зв'язку з цим набуває важливого значення розвиток фахової іноземномовної комунікації студентів-юристів з метою набуття ними належних навичок у фаховому усному та писемному спілкуванні з іноземними та міждержавними органами, фізичними та юридичними особами.

Незважаючи на існування в суспільстві потреби у підготовці юристів із ґрунтовним знанням іноземних мов, лише поодинокі навчальні заклади мають у своїх навчальних планах викладення відповідних юридичних дисциплін іноземною мовою, а відображення деяких юридичних аспектів під час викладення навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» або аналогічних не дозволяє заповнити прогалину у фаховій іншомовній підготовці юриста. При цьому використання юристом іншої мови у професійній діяльності суттєво підвищує рівень його конкурентоспроможності на ринку праці.

Крім цього, суттєве підвищення рівня володіння іноземною мовою українцями є пріоритетним напрямом реалізації вимог Болонської декларації та вимог щодо опанування іноземної мови, які поставлені перед вищими навчальними закладами України урядом нашої держави.

Виконання цих завдань неможливе без застосування як традиційних, так і інноваційних засобів навчання іноземній мові, у тому числі й з використанням інформаційно-комунікативні технологій.

Вивчення питань щодо виявлення тенденцій у використанні традиційних та інновацій-

них засобів навчання іноземній мові студентів юридичних спеціальностей ще не стало предметом достатньої уваги у сучасній лінгвістиці. Втім, деякі концептуальні підходи викладено в авторських та колективних навчальних виданнях, а також монографіях та публікаціях. Серед них слід виділити роботи Г. Антонюк, П. Асоянц, Н. Гальскової, Ю. Гапон, Л. Горбач, Ю. Гуманової, Г. Гавриленко, О. Долгової, І. Колеснікової, О. Кашиної, А. Мартинюка, А. Миролубова, Л. Мисик, О. Петрошука, П. Сердюкова, Л. Скалій, В. Скалкіна, Н. Скляренка, А. Соболева, Г. Чекаль та деяких інших.

Зазначеними авторами розроблено базові засади методики викладення іноземних мов в цілому та окремим категоріям фахівців. Проте подальшого вирішення потребує завдання покращення навчання іноземній мові студентів юридичних спеціальностей.

Для вирішення цього завдання доречно визначити основні традиційні та інноваційні засоби навчання іноземній мові, висвітлити специфіку їх використання при підготовці суб'єктів юридичних спеціальностей, виокремити закономірності їх використання у сучасних умовах.

Аналіз наукових публікацій свідчить, що використання традиційних та новітніх методик у навчанні іноземної мови розглядається як основа методики підготовки фахівців певних спеціальностей відповідно до освітньо-професійних вимог, сформованих з урахуванням потреб суспільства на тому чи іншому етапі його розвитку.

Під традиційним методом розуміють:

1) організацію викладання іноземних мов з метою розвитку умінь усного мовлення і безперекладного читання [1];

2) організація навчання, при якій багато уваги приділяють читанню текстів різної складності, виконання вправ, написання тестів і есе. У плані мовлення студенти слухають діалогі-зразки, повторюють їх і заучують [2].

Н. Беленкова справедливо вказує, що при традиційному підході до навчання іноземній мові увага приділяється граматичному, лексичному і фонетичному компонентам мови, а також виконанню вправ некомунікативного характеру – вправ на трансформацію, заміщення мовних одиниць і т.п. [3].

Дослідниця традицій та інновацій у методиці викладення іноземної мови О. Кашина до традиційних методів відносить такі: граматико-перекладний, текстуально-перекладний, натуральний і похідний від нього (прямий, змішані, непрямі), аудіо-лінгвальний, аудіо-візуальний, через читання на іноземній мові, свідомо-співставний, змішані [4].

У практиці підготовки студентів-юристів використовується переважна більшість вказаних методів, що обумовлюється специфікою їх майбутньої праці: необхідність чітко інтерпретувати правові тексти, слухати та точно розуміти зміст відповідей опонентів та інших осіб, з котрими він спілкується, правильно ставити необхідні запитання, вміння кваліфікувати протиправні діяння за описом події та особистим спостереженням, складати правові документи у формі, яка передбачена законодавством іноземної чи міжнародної організації, тощо.

Наприклад, у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ у підготовці студентів існує навчальна дисципліна «Професійна іноземна мова».

Під час її викладення студенти засвоюють базові положення основних правових інститутів зарубіжних держав та міжнародних утворень. З цієї метою передбачається опанування ними лексико-граматичним та словотворчим мінімумом, діалогічним та монологічним мовленням відповідно до тематики. Інтерв'ювання викладачів іноземної мови засвідчило, що використання на практичних заняттях традиційних методів сприяє початковому засвоєнню основних знань, оптимізує їх перевірку. Серед основних недоліків цих методів ними зазначено: низький рівень мотивації у студентів, які не планують працювати з іноземною мовою у майбутньому, необхідність використання значної кількості роздавального матеріалу, збільшення навантаження на викладача тощо.

Покращенню цієї ситуації може сприяти збільшення обсягу нетрадиційних (інноваційних) засобів вивчення іноземної мови. Наголошуючи на важливості таких засобів навчання, О.Кашина пропонує їх розподіляти на такі методи: комунікативний, «радника», сугестопедагогічний, «тихого навчання», опору на фізичні дії, свідомо-орієнтований, комунікативних завдань, нейролінгвістичне програмування, теорії множинного інтелекту, використання комп'ютерів [4]. Їх використання дозволяє уникнути основних недоліків, властивих традиційним методам, та забезпечити більш повне засвоєння студентами іншомовного матеріалу, спри-

яє безпосередньому залученню студентів до процесу навчання, підготовки юридичних документів, спілкування як з викладачем, так із носіями мови.

З урахуванням інтенсифікації розвитку інформаційного суспільства, проникнення його аспектів у повсякденне життя та освіту має місце тенденція до використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій. Застосування цих засобів дозволяє підвищувати мотивацію студентів-юристів на самостійний пошук інформації, взаємодію з викладачем та між собою завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям.

А. Мартинюк класифікував основні засоби формування необхідних мовних навичок на:

а) тематичні форуми, дистанційні конференції, олімпіади, курси та проекти, розміщені на мікропорталах, закритих навчальних платформах та Інтернет-сайтах;

б) телекомунікаційні ресурси Інтернет, спеціалізоване лінгводидактичне програмне забезпечення (навчальні програми, аудіо- та відео програми, навчальні стимулятори, тестові додатки, ресурси спеціалізованих сайтів (<http://www.cambridge.org>, <http://hotpot.uvic.ca>, <http://web.uvic.ca>, <http://www.multitrans.ru>);

в) Інтернет-сайти як простір для комунікації та розміщення навчальних матеріалів, де викладач може повністю керувати процесом опанування відповідним матеріалом та он-лайн спілкуватися з студентами (у режимі вебінарів) [5].

Процес комп'ютеризації викладання включає також взаємодію викладача та студентів за допомогою мережі Інтернет з використанням поштових скриньок, е-дисків, де студенти мають швидкий доступ до електронної бібліотеки та наочного матеріалу, викладеного вчителем або студентами [6].

Такі методи дозволяють:

1) активізувати пізнавальну діяльність студента;

2) підвищити початковий рівень навчальної програми; 3) індивідуалізувати підхід до кожного студента;

4) розширити форми репрезентації інформації;

5) збільшити часові та просторові межі навчання;

6) забезпечити можливість багаторазового повторення та відтворення матеріалу;

7) інтегруватись у навчальний простір як вітчизняних, так і зарубіжних юридичних установ, організацій, навчальних закладів;

8) зменшити собівартість навчання для студента тощо.

Незважаючи на очевидну перспективність інформаційно-комунікативних технологій, ряд авторів звертають увагу на деякі аспекти, що можуть гальмувати процес їх впровадження у навчальний процес:

а) необхідність концептуальних змін у підходах до організації навчального процесу з урахуванням запровадження відповідних технологій;

б) потреба у потужних апаратних засобах для навчання (комп'ютерів та відповідного програмного забезпечення, аудіо-, відеотехніки, Інтернету та Інтранету, спеціально обладнаних аудиторій);

в) необхідність забезпечити достатній рівень володіння комп'ютерними технологіями студентів та викладачів;

г) потреба у розробці методичного забезпечення навчання з урахуванням специфіки юридичної діяльності та спеціалізації навчального закладу;

д) існування медико-санітарних обмежень щодо тривалості використання окремих технологій (наприклад, пов'язаних із застосуванням моніторів, проекторів, навушників);

е) наявність педагогічних особливостей навчання з використанням інформаційно-комунікативних технологій у зв'язку з різним рівнем підготовки студентів, індивідуальними особливостями засвоєння знань, мотивацією тощо.

Проведений нами аналіз основних напрямів використання традиційних та інформаційно-комунікативних технологій у навчанні студентів юридичних спеціальностей дозволяє зробити такі висновки щодо наявних тенденцій:

1. Впровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій у навчання є, з одного боку, об'єктивним результатом науково-технічного прогресу, а з іншого – нагальною потребою суспільної комунікації та пріоритетним завданням освіти в Україні.

2. У філологічній науці ще недостатньо уваги приділено вирішенню проблем щодо використання інформаційно-комунікативних технологій у фаховій іншомовній підготовці студентів-юристів, що передбачає розробку відповідних методик науково-педагогічними працівниками ВНЗ.

3. Основними закономірностями навчання студентів-юристів є поєднання традиційних методів навчання з сучасними методиками, заснованими на інформаційно-комунікативних технологіях; розширення таких форм спілкування з іншомовними носіями, як відеоконференції, відеочати, електронне листування, поширення електронних матеріалів, створення бібліотечних порталів, всебічне використання електронних тестів.

4. Потреба у підготовці юристів із ґрунтовним знанням іноземної мови зростатиме, а тому вищі юридичні навчальні заклади зобов'язані забезпечити відповідний рівень мовної підготовки, чому сприятиме використання інформаційно-комунікативних технологій.

Список використаної літератури:

1. Миролубов А.А. История отечественной методики обучения иностранным языкам. – М., 2002.
2. Scrivener J. Learning Teaching. A Guidebook for English Language teachers. – 2-nd. ed. – Macmillan Education, 2005.
3. Беленкова Н. Интерпретации традиционного метода обучения иностранным языкам зарубежными методистами [Электронный ресурс]. – Режим доступа: estival.1september.ru/articles/526496/.
4. Кашина Е.Г. Традиции и инновации в методике преподавания иностранного языка: Учеб. пособие для студ. филол. факультетов. – Самара, 2006.
5. Мартинюк А.П. Сучасні технології у вивченні іноземної мови // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво: Міжвуз. зб. – Вип. 4. – Луцьк, 2011. – С. 85-89.
6. Циркаль А. Ю. Актуальність застосування інформаційно-технічних засобів у процесі навчання англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [cirka_onlayn.pdf](http://cirka.onlayn.pdf).

Надійшла до редакції 30.05.2012

СКРЯБІН О.М.,

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.965

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Здійснено аналіз навчальної дисципліни «Психологія адвокатської діяльності» та встановлено її значення для професійно-психологічної підготовки студентів юридичних факультетів. Обґрунтовано необхідність впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів України, які готують юристів, навчальної дисципліни «Психологія адвокатської діяльності».

Ключові слова: психологія адвоката, адвокатська діяльність, навчальна дисципліна, психологічна структура, психологія спілкування, етика адвоката, професійна правосвідомість, психологічні знання.

Проводится анализ учебной дисциплины «Психология адвокатской деятельности» и значения ее для профессионально-психологической подготовки студентов юридических факультетов. Обосновывается необходимость внедрения в учебный процесс высших учебных заведений Украины, которые готовят юристов, учебной дисциплины «Психология адвокатской деятельности».

Ключевые слова: психология адвоката, адвокатская деятельность, учебная дисциплина, психологическая структура, психология общения, этика адвоката, профессиональное правосознание, психологические знания.

In the article the analysis of educational discipline is conducted «Psychology of advocate activity» and value of her for professionally-psychological preparation of students of faculties of law. The necessity of introduction is grounded for the educational process of higher educational establishments of Ukraine, which prepare lawyers, educational discipline «Psychology of advocate activity».

Keywords: psychology of advocate, advocate activity, educational discipline, psychological structure, psychology of intercourse, ethics of advocate, professional sense of justice, psychological knowledges.

